

ЖИТТЯ, МОВ СПАЛАХ...

(Пам'яті Ніни Антонівни Мартиненко)

За межі вічності пішла надзвичайно талановита і чудова людина, безмежно віддана улюбленій справі, головний науковий співробітник Інституту свинарства ім. О.В. Квасницького НААНУ, доктор біологічних наук, лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки, професор Ніна Антонівна Мартиненко.

Тернистим, але винятково змістовним, цікавим і славним був її життєвий і творчий шлях.

Народилася Н.А. Мартиненко 23 липня 1926 р. у м. Полтава в родині робітника. У 1951 р. закінчила біологічний факультет Харківського державного університету. У цьому ж році поступила в аспірантуру й одночасно працювала в Інституті фізіології О.О. Богомольця АН УРСР (м. Київ). Педагогічного досвіду Ніна Антонівна набула в 1957–1961 роках як старший викладач Мелітопольського державного педагогічного інституту. З 1963 по 1967 рік вона працювала старшим науковим співробітником Центральної дослідної станції штучного осіменіння сільськогосподарських тварин (м. Бровари Київської області), а з 1967 р. – Полтавського науково-дослідного інституту свинарства (нині – Інститут свинарства ім. О.В. Квасницького НААН України), де й працювала до останніх своїх днів на посаді головного наукового співробітника.

Кандидатську дисертацію „Функциональная

симметрия и моторная функция матки свиньи вне периода беременности» успішно захистила на об'єднаній раді відділу біологічних наук АН УРСР (м. Київ) у 1960 р., а докторською – стали монографія з питань запобігання ембріональної смертності сільськогосподарських тварин та інші наукові праці. Докторську дисертацію вона захистила в 1971 р. на об'єднаній раді Львівського зооветеринарного інституту. В тому ж році вона одержала звання старшого наукового співробітника.

Ніна Антонівна Мартиненко була не просто дружиною видатного вітчизняного фізіолога, академіка О.В. Квасницького, а й сумлінною ученицею, найближчою помічницею і вірним продовжувачем його ідей. Вона розробила теоретичне обґрунтування причин і заходів профілактики ембріональної смертності сільськогосподарських тварин, а також теоретично обґрунтувала метод полібаричної стимуляції багатопліддя й великоплідності свиноматок у результаті стійкого посилення матково-плацентарного кровообігу. Подальше вдосконалення методу забезпечило рівень цих показників завдяки стимуляції розвитку мікроструктур ендометрію у препубертальний період розвитку свинок.

В активі пріоритетних наукових розробок Ніни Антонівни – полтавська технологія хірургічної трансплантації ембріонів свині, придатна для застосування у генно-інженерних роботах при використанні принципово нового – осциляторного – способу культури ембріонів *in vitro*, який підвищує вихід бластоцист з 1-клітинних ембріонів у 3,6 разу (1986–1990 роки).

Не менш важливим для галузевої науки і практики став розроблений нею спосіб нехірургічної (трансервікальної) трансплантації ембріонів свині (Патент України 28926 А), який не потребує анестезії та фіксації репіцієнта й може застосовуватися безпосередньо у виробничих умовах. Цим безкровним способом у 1996 р. уперше в СНД одержано поросят-трансплантантів.

В останні роки Ніна Антонівна разом зі своїми учнями успішно працювала над вирішенням складних завдань по одержанню приплоду свиней на основі ембріопродукції *in vitro*, заснувавши наукову школу з проблем репродукції тварин.

Новизна наукових розробок Ніни Антонівни

Мартиненко підтверджена 11 патентами. Вона – автор близько 150 наукових публікацій, серед яких 15 оригінальних методів досліджень із питань фізіології, цитології та гістології в аспекті стимуляції репродуктивної функції тварин. Із-поміж цих фундаментальних робіт слід передусім назвати монографії „Двійні у корів” (1965 р.) та

„Ембріональна смертність сільськогосподарських тварин та її попередження” (1971 р.).

Світла пам’ять про Ніну Антонівну Мартиненко назавжди залишиться в серцях її колег, учнів і наукової спільноти. Її наукова спадщина в галузі біологічної науки, безсумнівно, слугуватиме зразком для наступних поколінь науковців.

В.Ф. Коваленко, зав. лабораторії фізіології
Інституту свинарства ім. О.В. Квасницького НААН,
академік НААН

О.Ф. Сагло, зав. лабораторії наукових досліджень
із питань інтелектуальної власності і маркетингу
інновацій Інституту свинарства
ім. О.В. Квасницького НААН

В.М. Самородов, доцент Полтавської державної
аграрної академії